

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 281/05-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. novembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Bárányu prerokoval prijatú sťažnosť A. L., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 porušil základné právo A. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. A. L. priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. A. L. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. Č. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 5. októbra 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. L., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola uznesením okresného súdu č. k. 29 C 34/97-77 z 8. februára 1999 pripustená do konania na strane žalovaných ako žalovaná v 17. rade. Žalobcom v predmetnom spore je mesto K., ktoré sa žalobou podanou na okresnom súde 11. februára 1997 domáha určenia vlastníckeho práva (proti 53 žalovaným subjektom). Okresný súd rozsudkom č. k. 29 C 34/97-124 z 8. marca 1999 žalobu („návrh“) zamietol. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 13 Co 364/99-197 z 19. februára 2001 pripustil späťvzatie

žaloby proti žalovaným v 2. a 5. rade, zrušil napadnutý rozsudok vo vzťahu k týmto žalovaným a konanie proti nim zastavil. Vo zvyšnej časti zrušil prvostupňový rozsudok a v rozsahu zrušenia vrátil vec na ďalšie konanie.

Podľa tvrdenia sťažovateľky po vrátení súdneho spisu z krajského súdu (4. mája 2001) okresný súd ďalej vo veci riadne nekonal a v obdobiach ňou označených (spolu viac ako 42 mesiacov) bol nečinný. Vec nebola dosiaľ právoplatne skončená.

Proti postupu okresného súdu podala sťažovateľka 12. augusta 2005 sťažnosť na prietahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu.

Uvedený postup okresného súdu považuje sťažovateľka za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia práv podľa označených článkov ústavy a dohovoru a prikázania okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietahov žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk.

Svoju žiadosť odôvodnila tým, že: „... vyše päťročná doba čakania na právoplatné rozhodnutie súdu vo veci (...) a najmä vyše 52 mesačné čakanie na ďalšie súdne pojednávanie na okresnom súde veľmi nepriaznivo vplýva na moje psychické rozpoloženie. Počas vyše päťročného obdobia trvania konania na okresnom súde v predmetnej veci žijem v pretrvávajúcom pocite a stave neprijemnosti, nervozity, bezmocnosti, krivdy, úzkosti, poníženosti a neistoty vyplývajúcej z predlžovania súdneho konania, ktoré nie je doteraz právoplatne skončené (a to aj potom, keď orgán štátnej správy okresného súdu uznal prietahy v konaní) za situácie, keď mám faktický a právny záujem o nakladanie s nehnuteľnosťou a o jej účelné využitie.“ Zároveň žiadala priznať náhradu trov konania.

Na základe výzvy ústavného súdu z 21. októbra 2005 sa k veci 25. októbra 2005 písomne vyjadril predseda okresného súdu (listom sp. zn. Spr. 1267/05), ktorý uviedol, že vo veci už bolo prijatých viacero sťažností a pri vybavovaní sťažnosti 27. januára 2005 predložil ústavnému súdu aj chronológiu úkonov spolu so spisom. Vo veci bolo ústavnému

súdu podaných viacero sťažností, v roku 2005 boli vykonané v spise dva úkony, a to 26. januára 2005 bol daný pokyn na zisťovanie dedičov po zomrelých účastníkoch konania a dopytom zo 7. apríla 2005 okresný súd na Okresnom súde Košice I zisťoval okruh dedičov po nebohom Š. S.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z písomných vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 29 C 34/97 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav predmetného konania:

Návrhom doručeným okresnému súdu 11. februára 1997 (spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia) sa mesto K., zastúpené primátorom mesta, domáhalo určenia vlastníctva k v návrhu označeným nehnuteľnostiam.

Na pojednávaní konanom 27. februára 1997 bol návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý (uznesenie nadobudlo právoplatnosť 1. apríla 1997).

Navrhovateľ 30. júna 1997 navrhol pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane odporcov. Pojednávanie konané 9. júna 1997 bolo odročené na neurčito.

Dňa 10. júla 1998 bolo vydané uznesenie o pripustení odporcov v 3. až 5. rade do konania.

Uznesením z 8. februára 1999 okresný súd pripustil do konania odporcov v 6. až 53. rade (popri iných aj sťažovateľku, a to pod poradovým číslom 17).

Na pojednávaní konanom 8. marca 1999 bol vyhlásený rozsudok č. k. 29 C 34/97-124, ktorým bol návrh mesta K. zamietnutý.

Proti rozsudku z 28. apríla 1999 podal navrhovateľ odvolanie.

Dňa 14. júna 1999 podal navrhovateľ návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorý okresný súd 13. júla 1999 zamietol. Proti uzneseniu o zamietnutí návrhu podal navrhovateľ 3. augusta 1999 odvolanie.

Dňa 18. októbra 1999 bol súdny spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o vyššie uvedených odvolaniach.

Dňa 4. mája 2001 bol súdny spis vrátený okresnému súdu spolu s uznesením krajského súdu č. k. 13 Co 364/99-197 z 19. februára 2001, ktorým bol prvostupňový rozsudok zrušený a v rozsahu zrušenia bola vec vrátená na ďalšie konanie.

Dňa 4. marca 2002 bol daný pokyn na doručenie rozhodnutia krajského súdu účastníkom konania a bola vypracovaná výzva navrhovateľovi na doplnenie jeho návrhu v zmysle zrušujúceho uznesenia krajského súdu.

Doplňujúce podanie navrhovateľa bolo doručené 10. mája 2002 okresnému súdu a 30. júla 2002 bolo zaslané na vyjadrenie odporcom.

Dňa 10. marca 2003 bol určený termín pojednávania na 9. apríl 2003. Pojednávanie bolo pre chorobu konajúcej sudkyne odročené na neurčito.

Z dôvodu nástupu vo veci konajúcej sudkyne na materskú dovolenku (3. november 2003) boli jej nevybavené veci prevedené do súdneho oddelenia inej sudkyne, ktorá 21. októbra 2004 dala pokyn na zisťovanie adries trvalých pobytov tých účastníkov, u ktorých predchádzajúce doručovania boli bez pozitívneho výsledku.

Od 26. januára 2005 okresný súd začal zisťovanie okruhu dedičov po nebohých účastníkoch konania M. F., M. F., J. S. a Š. S.

Dňa 8. februára 2005 Okresný súd Košice I oznámil stav dedičského konania po M. F.

Dňa 11. februára 2005 Okresný súd Košice I oznámil stav dedičského konania po M. F.

Dňa 11. februára 2005 Okresný súd Košice I oznámil stav dedičského konania po J. S. a Š. S.

Dňa 7. apríla 2005 okresný súd dopytom zisťoval na Okresnom súde Košice I okruh dedičov po nebohom Š. S.

V čase od októbra 2004 bol súdny spis viackrát predložený ústavnému súdu na nahliadnutie v súvislosti s konaním o ústavných sťažnostiach, o ktorých ústavný súd

rozhodol nálezmi z 15. decembra 2004, 20. januára 2005, 9. februára 2005, 16. februára 2005, 6. apríla 2005, 13. apríla 2005, 14. apríla 2005, 29. apríla 2005, 22. júna 2005 a 31. októbra 2005.

K sťažnosti boli pripojené aj odpovede predsedu okresného súdu adresované právnomu zástupcovi sťažovateľky na sťažnosti na prietahy v posudzovanom konaní podané za jeho klientov (účastníkov konania), ktoré sa odvolávali na pôvodnú odpoveď predsedu okresného súdu z 9. júna 2005.

III.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 34/97 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietahov (...)“, resp. práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 1167/05 z 25. októbra 2005 oznámil: „*Kedže vyjadrenie k sťažnosti na prietahy v danej veci som už Ústavnému súdu SR zasielal 26. 10. 2004, v prílohe Vám zasielam rovnopis uvedeného stanoviska, v ktorom je obsiahnutá aj chronológia vo veci vykonaných procesných úkonov.*“

Vo vyjadrení sp. zn. Spr. 1507/04 z 26. októbra 2004 predseda okresného súdu podal chronologický prehľad úkonov súdu v posudzovanej veci a konštatoval, že „... *predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný už s ohľadom na jeho predmet a nutnosť vykonať rozsiahle dokazovanie pri potrebe zabezpečenia procesných podmienok pre konanie vo veci vzhľadom na vysoký počet účastníkov daného konania.* (...)“

- zo spisu neboli zistené prietahy spôsobené sťažovateľkou.
- vzhľadom na vyššie uvedené chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné pripustiť, že v danom konaní k určitým prietahom došlo.
- posúdenie zbytočnosti vzniknutých prietahov ponechávam na zváženie ústavnému súdu; z môjho pohľadu by bolo možné prietahy považovať za zbytočné len v tom prípade, ak by na tunajšom súde boli vytvorené také podmienky, ktoré by sudcom umožňovali aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia, ktoré od nich možno požadovať, konať a rozhodovať vo všetkých pridelených veciach plynulo“.

IV.

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov“ garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie vecí v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. III. ÚS 111/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (rozhodovanie o návrhu na určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam), ktoré sa začalo 11. februára 1997, teda pred viac ako ôsmimi rokmi, a nie je k dnešnému dňu právoplatne skončené.

Rozhodovanie o návrhu na určenie vlastníctva (vzhľadom na existujúcu právnu úpravu a skutočnosť, že ide o súčasť štandardnej rozhodovacej agendy okresných súdov) nepovažuje ústavný súd za právne náročné.

Pri hodnotení faktickej zložitosti veci ústavný súd čiastočne akceptoval stanovisko okresného súdu kvalifikujúce posudzovaný spor ako „*skutkovo náročný*“, a to najmä vo vzťahu k zabezpečeniu identifikácie predmetu sporu a určení (upresneniu) okruhu účastníkov konania, zisťovanie ktorých ovplyvnilo síce doterajšiu dĺžku konania, no nie je okolnosťou ospravedlňujúcou stav právnej neistoty (ako dôsledku uvedeného postupu okresného súdu v posudzovanom konaní), v ktorej sa sťažovateľka nachádza od svojho vstupu do konania (8. februára 1999) dosiaľ.

Procesné aktivity navrhovateľa (návrhy na vydanie predbežného opatrenia, návrhy na rozšírenie účastníkov konania, opravné prostriedky proti rozhodnutiam súdu, rozšírenie a doplnenie návrhu, čiastočné späťvzatie návrhu) mali tiež vplyv na dĺžku konania, avšak rozhodovanie, resp. konanie v nich nemožno pripísať na vrub postupu okresného súdu, ktorého dôsledkom by mali byť zbytočné priesťahy v konaní.

V správaní sťažovateľky nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali konštatovanie o ich vplyve na vznik zbytočných priesťahov v posudzovanom konaní.

Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom zbytočné priesťahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (činnosť okresného súdu hodnotil iba od obdobia, keď sa sťažovateľka stala účastníčkou konania).

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné priesťahy v období od 4. mája 2001 (vrátenie súdneho spisu okresnému súdu) do 4. marca 2002 (výzva pre navrhovateľa), t. j. v trvaní 10 mesiacov, v období

od 9. apríla 2003 (termín neuskutočneného pojednávania) do 21. októbra 2004 (pokyn na zisťovanie adries pobytu účastníkov), t. j. v trvaní vyše 18 mesiacov, spolu v trvaní vyše 28 mesiacov, t. j. vyše 2 rokov a 4 mesiacov, keď bol okresný súd nečinný.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch a v neúmernom pracovnom zaťažení sudcov ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk z dôvodov uvedených vyššie.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky považuje za primerané v sume 30 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, ako aj spísanie sťažnosti a jej podanie ústavnému súdu.

Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 z výpočtového základu 15 008 Sk) je 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk.

Odmena advokátovi za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom (za dva úkony právnych služieb a dva režijné paušály) predstavuje spolu sumu 5 302 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal zaplatiť okresný súd (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2005